

بررسی نیازهای آموزشی همسران جانبازان قطع نخاعی در مورد مراقبت از همسرانشان

پژوهش از

سیمین کرمانشاهی

کارشناس ارشد پرستاری

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

چکیده

آسیب طناب نخاعی و بی حرکتی یکی از بزرگترین مشکلات بهداشتی است که افراد معلول را رنج می دهد. مهمترین مشکلات این قبیل مددجویان شامل عوارض جسمی، روانی، اجتماعی و عاطفی است. بنابراین همسران و خانواده ها باید نیازهای معلولین را درک کرده و موقعیتی را برای آنان به جهت مراقبت جسمی فراهم آورند. لذا لازم است نیازهای آموزشی همسران مورد بررسی قرار گیرد.

این پژوهش یک مطالعه توصیفی - تحلیلی است که ۴۷ زن مورد مطالعه قرار گرفته اند. در این تحقیق نیازهای آموزشی همسران جانبازان در ارتباط با سیستم های تنفسی، گوارشی، ادراری - تناسلی، حفاظتی (پوست) و آگاهی در مورد علایم و نشانه های عوارض معلولیت، پیشگیری، درمان و مراقبت سنجیده شده است. نتایج پژوهش نشان داد که ۹۸٪ از همسران در مورد کلیه سیستم های بدن جانبازان نیاز به آموزش دارند. بکارگیری آزمونهای آماری نیز نشان می دهد که ارتباط معنی داری بین

نیازهای آموزشی همسران و متغیرهای دموگرافیکی از قبیل سن، سطح تحصیلات، مدت معلولیت و غیره وجود ندارد.

مقدمه:

در کشور ما عده زیادی از مددجویان را معلولان ضایعات نخاعی تشکیل می دهند که اکثر آنان، جانباز انقلاب می باشند که در اثر اصابت گلوله، ترکش خمپاره، موج انفجار و اضمحلال بافت عصبی نخاع و خونریزی های نخاعی ناشی از این ضربات دچار فلج بدرجات مختلف گردیده اند.

بارزترین مسائل این قبیل مددجویان، مشکلات جسمی، روحی، اجتماعی است که بدلیل از دست دادن قوای حسی و حرکتی پدید می آید. از مهمترین مسائل جسمی این افراد، محدودیت حرکات اندامها، عفونتهای مختلف، زخم های فشاری، مشکلات تنفسی و مشکلات در دفع ادرار و مدفوع ذکر شده است و از آنجا که اغلب، ناتوانی جسمی اثرات روحی، روانی و اجتماعی زیادی بر روی مددجو دارد و اثر مستقیم آن بر تصویر ذهنی فرد از

جسم خویش می باشد، لذا باید کوشش کرد تا آنجا که ممکن است مشکلات جسمی مددجو را به حداقل رساند، از طرفی این مهم میسر نخواهد شد مگر اینکه خانواده و همسر وی در زمینه نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی مددجو آگاهی کافی داشته باشند و بتوانند بطور مقتضی او را مورد حمایت و توجه قرار دهند از طرف دیگر تحقیقات انجام شده در زمینه علل گرایش جانبازان نسبت به اقامت در آسایشگاهها، بیانگر این نکته است که جانبازان در منزل با مشکلات زیادی مواجه هستند زیرا علت اقامت ۸/۷۱٪ از جانبازان در آسایشگاه به دلیل عدم حضور فردی آموزش دیده در منزل جهت کمک به آنها می باشد و همچنین ۶۶٪ از جانبازان با مشکلات مراقبت پوست و بروز زخم جدید و ۶۴/۷ درصد نیز جهت مراقبت از زخم های فشاری در منزل با مشکل مواجهند و در زمینه مراقبت از سیستمها نیز ۵۷/۶ درصد از جانبازان با مشکل عفونت ادراری و ۵۸/۸ درصد با مشکل یبوست در منزل روبرو شده اند. بنابراین می توان به اهمیت حضور یک فرد آموزش دیده در خانواده جهت ارائه مراقبت صحیح از جانباز و به تبع آن قبول مشکلات و ناتوانیهای او در زمینه مسائل جسمی از طرف همسر پی برد و بدین طریق از بروز مشکلات جسمی، روحی و روانی در جانباز کاسته و به بالا بردن اعتماد به نفس و تصویر ذهنی مناسب از خود در فرد کمک بسزایی نمود، لذا با توجه به وجود یک فرد آموزش دیده در خانواده و نقش او در امر مراقبت بهتر از مددجو، پژوهشگر بر آن شد تا تحقیقی در زمینه نیازهای آموزشی همسران جانبازان در مورد نحوه مراقبت از همسر انجام دهد.

اهداف پژوهش:

هدف کلی:

تعیین نیازهای آموزشی همسران جانبازان قطع نخاعی در مورد نحوه مراقبت از همسرانشان.

اهداف ویژه:

۱- تعیین نیازهای آموزشی همسران جانبازان در مورد نحوه

مراقبت از سیستم تنفسی.

۲- تعیین نیازهای آموزشی همسران جانبازان در مورد نحوه مراقبت از سیستم گوارشی.

۳- تعیین نیازهای آموزشی همسران جانبازان در مورد نحوه مراقبت از سیستم ادراری.

۴- تعیین نیازهای آموزشی همسران جانبازان در مورد نحوه مراقبت از پوست.

۵- تعیین نیازهای آموزشی همسران جانبازان در مورد نحوه شناخت علائم و علل بروز عوارض در سیستم های مختلف بدن.

۶- تعیین نیازهای آموزشی همسران جانبازان در مورد پیشگیری از عوارض.

۷- تعیین نیازهای آموزشی همسران جانبازان در مورد درمان عوارض و نحوه مراقبت از آنها.

۸- ارائه طرح آموزشی مدون جهت همسران جانبازان قطع نخاعی براساس اهداف تعیین شده.

روش پژوهش:

این پژوهش یک مطالعه توصیفی-تحلیلی است که ۴۷ نفر از همسران جانبازان قطع نخاعی (پاراپلژیک) مقیم شهرکهای مسکونی بنیاد جانبازان انقلاب اسلامی مورد مطالعه قرار گرفته است. همسران حداقل دارای تحصیلات در حد ابتدایی بودند. نمونه ها در این مطالعه از شهرکهای مسکونی بعثت، شاهد، و ابوذر انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند.

روش گردآوری و تجزیه و تحلیل داده ها:

ابزار گردآوری داده ها در این مطالعه پرسشنامه بوده است. این پرسشنامه جهت جمع آوری اطلاعات در مورد نیازهای آموزشی همسران جانبازان در ارتباط با علل و عوارض، پیشگیری و مراقبت از سیستم های مختلف بدن و مشخصات عمومی همسران تهیه و تنظیم گردیده است. سؤالات پرسشنامه به صورت چهار گزینه ای بوده که هرکدام که بنظر واحدهای پژوهش صحیح می آمد با

علامت، مشخص می نمود.

اسلامی بوده است.

از نظر سن: ۶۸ درصد همسران جانبازان در بین سنین ۲۹-۲۰ سال و ۲۳ درصد بین سنین ۳۹-۳۰ سال قرار دارند. از نظر تحصیلات همسران جانبازان ۳۶ درصد دارای تحصیلات ابتدایی ۲۴ درصد تحصیلات متوسطه ۴۰ درصد از تحصیلات دیپلم و بالاتر برخوردارند. ۸۹ درصد آنها خانه دارند.

۷۰ درصد همسرانی که ۴-۲ سال از زندگی مشترکشان می گذرد، ۱۰-۸ سال نیز از مدت معلولیت شوهرانشان می گذرد. ۹۱ درصد از جامعه پژوهش در رابطه با مراقبت از همسر آموزش ندیده اند و ۴۶ درصد از آنها دیدن آموزش را لازم می دانند.

نیازهای آموزشی همسران جانبازان در رابطه با هفت هدف در نمودار ستونی زیر خلاصه شده است:

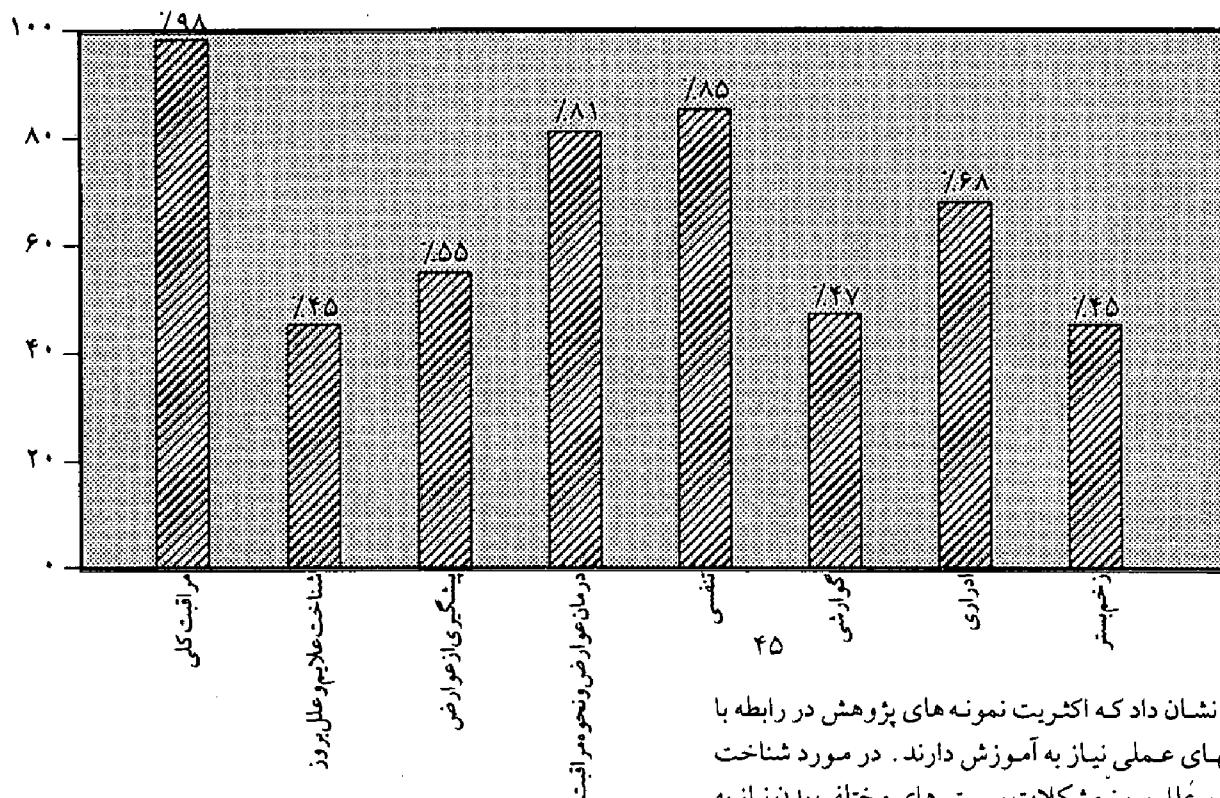
نیاز آموزشی نمونه های پژوهش براساس جواب به سؤالاتی که برای هر هدف پژوهش طرح شده بود، تعیین گردید، بطوریکه نمونه های پژوهش باید به تعدادی معین از سؤالات هر هدف جواب صحیح داده در غیر این صورت به عنوان نیاز آموزشی آنها منظور می گردید.

در آخر تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از آزمونهای دقیق فیشر^۱ و کای اسکوئر^۲ صورت گرفته است.

نتایج

هدف اصلی این پژوهش بررسی و تعیین نیازهای آموزشی همسران جانبازان در مورد مراقبت جسمی از همسران خود در شهرکهای مسکونی بنیاد جانبازان انقلاب

نمودار نیازهای آموزشی همسران جانبازان

نتایج نشان داد که اکثریت نمونه های پژوهش در رابطه با روشهای عملی نیاز به آموزش دارند. در مورد شناخت علایم و علل بروز مشکلات سیستم های مختلف بدن نیاز به آموزش کمتری دارند. بنابراین بر روی درمان عوارض و نحوه مراقبت از آنها باید تأکید بیشتری نمود.

1- Exact Fissure test

2- Chi-Square

نیازهای آموزشی در مورد شناخت علایم و علل بروز عوارض

نیاز آموزشی	سوالات		علت عفونت ادراری		علامت عفونت ادراری		علت زخم بستر		علامت زخم بستر		علت یبوست	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
ندارند	۱۸	(۳۸)	۴۱	(۸۷)	۴۱	(۸۷)	۴۰	(۸۵)	۳۲	(۶۸)		
دارند	۲۹	(۶۲)	۶	(۱۳)	۶	(۱۳)	۷	(۱۵)	۱۵	(۳۲)		
جمع	۴۷	(۱۰۰)	۴۷	(۱۰۰)	۴۷	(۱۰۰)	۴۷	(۱۰۰)	۴۷	(۱۰۰)		

نیازهای آموزشی همسران در مورد درمان عوارض و نحوه مراقبت از آنها

نیاز آموزشی	سوالات		رفع یبوست		توجهات بهداشتی از عدم کنترل مدفوع		استفاده از کاندوم		مراقبت پوست		زخم بستر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
نیاز ندارند	۲۳	(۴۹)	۱۷	(۳۶)	۱۵	(۳۲)	۳۸	(۸۱)	۱۱	(۲۳)		
نیاز دارند	۲۴	(۵۱)	۳۰	(۶۴)	۳۲	(۶۸)	۹	(۱۹)	۳۶	(۷۷)		
جمع	۴۷	(۱۰۰)	۴۷	(۱۰۰)	۴۷	(۱۰۰)	۴۷	(۱۰۰)	۴۷	(۱۰۰)		

نتیجه گیری

باید عنوان کرد که ۶۸ درصد از همسران جانبازان کمتر از ۲۹ سال سن دارند. بنابراین اکثر آنان جوان هستند و شاید این دلیلی باشد بر اینکه سن آنان با نیازهای آموزشی ارتباط نداشته باشد.

در مورد پیشگیری از عوارض از میان واحدهای مورد پژوهش ۵۵ درصد نیاز به آموزش دارند و این احتمالاً بدلیل نداشتن برنامه آموزش هماهنگ و مناسب از طریق مسئولین می باشد. و بنظر پژوهشگر نداشتن آگاهی کافی در مورد پیشگیری از عوارض در ضایعات نخاعی تهدیدی جهت سلامتی جانباز محسوب می شود.

باتوجه به اینکه در این افراد پیشگیری و مراقبت تا آخر

دو متغیر سن و تحصیلات واحدهای مورد پژوهش با مراقبت از سیستم های مختلف بدن با استفاده از آزمون فیشر و کای اسکوتر سنجیده شد که ارتباط معنی داری را نشان نمی دهد. ۶۴ درصد همسران از تحصیلات متوسطه به بالا برخوردار هستند و لذا در مورد مراقبت از سیستم های مختلف بدن نیاز به آموزش دارند و تحصیلات بالا تأثیری بر کاهش نیاز به آموزش آنان نداشته است.

رابطه سن واحدهای مورد پژوهش با مراقبت از سیستم های مختلف بدن با استفاده از آزمون کای اسکوتر و فیشر سنجیده شد که ارتباط معنی داری را نشان نمی دهد.

به آموزش دارند، که براساس آن طرح آموزش مدونی جهت رفع نیازهای آموزشی همسران جانبازان طراحی شده و در اختیار آنان قرار گرفت.

عمر باید ادامه یابد، لذا نقش فعال جانباز و همسر وی در مراقبت و پیشگیری از عوارض بسیار مهم و مؤثر می باشد که رسیدن به این هدف مستلزم وجود آگاهی در این زمینه ها می باشد و از طرفی پیشگیری بستگی تام به آموزش آنان در مورد ماهیت، عوارض، درمان و مراقبت از آنها دارد که کمک مؤثری به تشخیص زودرس و درمان بموقع عوارض می نماید.

نیازهای آموزشی در مورد پیشگیری از عوارض با متغیرهایی از جمله سن، تحصیلات، شغل همسر بعد از معلولیت، مدت ازدواج نیز سنجیده شد. محاسبات آماری اختلاف معنی داری را بین آنها نشان نداد.

در رابطه با نیاز آموزشی در مورد مراقبت از سیستم پوستی اکثریت همسران نیاز به آموزش ندارند. شاید به این دلیل که زخم بستری یکی از شایعترین عوارض ضایعات نخاعی است و به همین دلیل اکثر جانبازان ممکن است بارها دچار زخم بستر شده باشند و مسلماً بدلیل بارز بودن و اهمیت این مشکل همسران آنان برای رفع آن از هر منبعی اطلاعات لازم را کسب می نمایند. همچنین رابطه معنی داری بین نیاز آموزشی در زمینه مراقبت از پوست و متغیرهایی مانند سن، تحصیلات، مدت ازدواج، شغل، نیاز به آموزش وجود نداشت.

نتایج پژوهش نشان داد که اکثریت نمونه های پژوهش در گروه سنی زیر ۳۰ سال قرار داشته از تحصیلات متوسطه به بالا برخوردار بوده و در زمینه مراقبت کلی از همسر با تکیه بر درمان عوارض و نحوه مراقبت از آنها نیاز

منابع:

- ۱- خارکتهها. زهرا. بررسی میزان آگاهی مصدومین نخاعی جنگی در مورد مراقبت از خود و تعیین منابع کسب اطلاعات. پایان نامه کارشناسی ارشد پرستاری. دانشگاه تربیت مدرس. ۱۳۶۸.
- ۲- هوائی. سید اصغر. بررسی عفونتهای ادراری در مجروحین جنگی بیمارستانهای شهر اصفهان. دانشگاه تهران. ۱۳۶۴.
- ۳- مسجیدی. علی. بررسی عفونتهای چرکی زخم مجروحان جنگی در اصفهان. دانشگاه تهران. دانشکده بهداشت ۱۳۶۴.
- ۴- حبیبی نژاد. بی حرکتی و عوارض آن. دانشگاه تربیت مدرس. ۱۳۶۴.
- 1- Brunners, Lilian and suddarth, Doris Smith, medical surgical nursing. Philadelphia: J.B. Lippincott C. 1992
- 2- Dogas susan, "Nursing Diagnosis and inteventions for the Rehabilitation of the stroke patient" Nursing clinics of north America. Jan, 1986 - PP:345,346
- 3- Keighley, liz, "self awareness". Nursing. VOL:3 No:27, March 1988, PP:987.
- 4- Smith and others. Pathophysiology, the Biological principles of disease, philadlphia: W.B. Sunders company 1985.
- 5- Phippis, etal. Medical surgical nursing, St louis: The C.V Mosby company 1992.
- 6- Miller Ann, "When is the time ripe for teaching?" Amercian Journal of nursing, 1985, PP:801-803.